

Sammanfattning

Efter att ett bolag ansökt om och beviljats företagsrekonstruktion blev en arbetstagare uppsagd på grund av arbetsbrist. Arbetsdomstolen har bl.a. funnit att eftersom arbetstagaren kommit att utföra arbete i tiden efter det att en månad förflutit från den s.k. kritiska tidpunkten, dvs. ansökan om företagsrekonstruktion, ska hans lönefordran och därtill hörande fordran på semesterersättning till den del dessa inte täckts av lönegarantin, inte omfattas av ackordet.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2022-05-04
StockholmDom nr 26/22
Mål nr A 4/21**KÄRANDE**

Industrifacket Metall, 105 52 Stockholm
Ombud: förbundsjuristen Henric Ask, LO-TCO Rättsskydd AB, Box 1155,
111 81 Stockholm

SVARANDE

1. Innovations- och kemiarbetsgivarna i Sverige, Box 55915,
102 16 Stockholm
2. Emmaboda Glas AB, 556032-8881, Box 153, 361 22 Emmaboda
Ombud för båda: arbetsrättsjuristen Lisa Wastelius, IKEM AB, Box 55915,
102 16 Stockholm och chefsjuristen Ulf Nordström, EFA AB, samma adress

SAKEN

lönefordran

Bakgrund

Mellan parterna gäller kollektivavtal.

M.O. är medlem i Industrifacket Metall (förbundet) och arbetade hos Emmaboda Glas AB (bolaget). Han sades upp på grund av arbetsbrist den 21 februari 2020.

Bolaget ansökte den 24 januari 2020 om företagsrekonstruktion, vilket beviljades samma dag.

Enligt ett ackordsförslag erbjöds varje fordringsägare med en oprioriterad fordran betalning med 25 procent av fordringarna. Förslaget godkändes av borgenärerna den 25 maj 2020 och fastställdes av tingsrätten genom ett beslut samma dag. Rekonstruktionen upphörde den 25 maj 2020.

M.O. arbetade vid rekonstruktionens början hos bolaget som chaufför m.m. Han var tillsvidareanställd och hade sex månaders uppsägningstid.

Vid två tillfällen, den 13 februari 2020 och vid ett senare tillfälle, förhandlade bolaget och förbundet om att M.O. skulle sägas upp på grund av arbetsbrist. Protokollen från de två förhandlingstillfällena är båda daterade den 13 februari 2020. Av det senare protokollet framgår att bolaget förklarade att M.O. skulle sägas upp den 21 februari 2020 med en uppsägningstid om

sex månader och att han skulle bli arbetsbefriad från och med den 1 mars 2020. Förhandlingen avslutades i enighet.

M.O:s lönefordringar på bolaget för perioderna den 24 januari–24 februari 2020 och den 1 mars–3 juli 2020 betalades genom den statliga lönegarantin. M.O. arbetade och fick lön från bolaget för tiden den 25–29 februari 2020. I juni 2021 betalade bolaget ersättning med tillämpning av det offentliga ackordet till M.O. med 15 262 kr, dvs. med en reduktion i enlighet med det fastställda ackordet. Parterna är oense om M.O:s fordringar på uppsägningslön och semesterförmåner för tiden den 4 juli–21 augusti 2020 samt ersättning för kompensationsstid intjänad före den 25 oktober 2019 och fem sparade semesterdagar, intjänade före den 1 april 2018, omfattas av det offentliga ackordet. Parterna är bland annat oense om fordringarna uppkommit före eller efter den s.k. kritiska tidpunkten, dvs. den 24 januari 2020.

Yrkanden m.m.

Förbundet har yrkat att Arbetsdomstolen ska förplikta bolaget att till M.O. betala

- a) uppsägningslön för tiden den 4 juli–21 augusti 2020 med 32 368 kr (44 859 kr – 12 491 kr), jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 25 september 2020 till dess betalning sker,
- b) semesterersättning för tiden den 4 juli–21 augusti 2020 med 5 108 kr, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 25 september 2020 till dess betalning sker,
- c) semesterersättning för fem sparade semesterdagar med 5 700 kr (7 600 kr – 1 900 kr), jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 25 september 2020 till dess betalning sker,
- d) ersättning för kompensationsstid intjänad före den 25 oktober 2019 med 2 615 kr (3 486 kr – 871 kr), jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 25 september 2020 till dess betalning sker, och
- e) allmänt skadestånd för kollektivavtalsbrott med 50 000 kr, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dag för delgivning av stämning (den 18 februari 2021) till dess betalning sker.

Förbundet har vidare yrkat att Arbetsdomstolen ska förplikta bolaget att till förbundet betala allmänt skadestånd för kollektivavtalsbrott med 100 000 kr, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning (den 18 februari 2021) till dess betalning sker.

Arbetsgivarparterna har bestritt käromålet. De har vitsordat kapitalbeloppen och sättet att beräkna ränta. De har inte vitsordat några belopp avseende allmänt skadestånd.

Om Arbetsdomstolen skulle komma fram till att någon av fordringarna inte ska omfattas av det offentliga ackordet, har arbetsgivarparterna vitsordat att

bolaget gjort sig skyldigt till kollektivavtalsbrott. De har yrkat att de allmänna skadestånden i så fall ska jämkas, i första hand till noll.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Förbundet

Sammanfattning av grunderna för talan

M.O:s fordringar på bolaget omfattas inte av det offentliga ackordet.

Fordringarna på lön och semesterersättning för perioden den 4 juli–21 augusti 2020 omfattas inte av det offentliga ackordet eftersom M.O. fortsatte att arbeta efter den kritiska tidpunkten innan han blev arbetsbefriad. Han ska därför anses ha arbetat under perioden ifråga.

Det är fråga om ett ömsesidigt ofullbordat anställningsavtal med löpande framtida prestationer. Verkningarna av det offentliga ackordet ska därför upphöra avseende prestationer, som belöper på tiden efter det att rekonstruktionen upphört. Fordringarna ska därför inte omfattas av det offentliga ackordet.

Bolaget har genom dess företrädare S.H. kommit överens med M.O. om att M.O. skulle arbeta till den 28 februari 2020, att han skulle få full ersättning för hela uppsägningstiden och att han även skulle få betalt för övriga fordringar som han hade på bolaget. När en företagsrekonstruktion avslutas, upphör rättsverkningarna av det offentliga ackordet. Anställningsavtalet med alla dess verkningar återuppstod därmed för resterande anställningstid.

Under alla förhållanden har samtliga fordringarna uppkommit efter den kritiska tidpunkten, eftersom bolaget den 25 maj 2020 beslutade att återgå till sedvanliga betalningsrutiner. Det får anses som, eller jämföras med, att ett nytt avtal då träffades mellan bolaget och M.O.

Semesterförmåner ska överhuvudtaget inte ingå i det offentliga ackordet, eftersom förmånerna följer av semesterlagen, som är en social skyddslagstiftning.

Bolaget har inte betalat full ersättning till M.O. Han har därför rätt till lön, semesterersättning och ersättning för intjänad kompensationsstid med yrkade belopp. Genom att inte betala dessa ersättningar har bolaget brutit mot kollektivavtalet. Bolaget ska därför även betala allmänt skadestånd till både M.O. och förbundet.

Bakgrund

Bolaget, som tillverkar olika typer av glas, hade verksamhet på ett antal orter, däribland Emmaboda. I Eslöv hade bolaget en hubb. Vid hubben i Eslöv arbetade M.O. som chaufför samt med lagerhållning och att se till att

beställningar levererades till glasmästare i Skåne. Han var den ende personen som arbetade där.

Den 24 januari 2020 ansökte bolaget om företagsrekonstruktion, vilket tingsrätten beslutade samma dag. Den 13 februari 2020 genomförde bolaget en förhandling med förbundet enligt 11 § medbestämmandelagen om nedläggning av bl.a. hubben i Eslöv. Vid samma förhandlingstillfälle förhandlade parterna om att M.O. skulle sägas upp på grund av arbetsbrist och bli arbetsbefriad från visst datum. Bolaget kom därefter överens med honom om att han skulle arbeta till och med den 29 februari 2020. Vid ett senare förhandlingstillfälle ändrades därför dagen för uppsägning till den 21 februari 2020 och dagen för arbetsbefrielse till att gälla från och med den 1 mars 2020. Bolaget sade upp M.O. till den 21 februari 2020 och M.O. arbetade till och med den 29 februari 2020.

Offentligt ackord

I samband med att det offentliga ackordet fastställdes och rekonstruktionen upphörde fick de fordringsägare som inte hade fått sina fordringar ersatta på annat sätt ett dokument från rekonstruktören om att de skulle få 25 procent av sina fordringar. De ombads att underteckna och återsända dokumentet om de accepterade erbjudandet. M.O. accepterade inte erbjudandet, utan informerade bolaget – troligen genom E.S. – att han hade rätt till full ersättning för sina fordringar. Samtidigt fick han ett dokument om avstående från företrädesrätt till återanställning, vilket han inte heller skrev under.

Det förhållande att M.O. inte godkänt ackordsförslaget innebär och ger uttryck för att han visat sig stå till förfogande för arbete, att han hade rätt till full ersättning för sina fordringar och att han accepterat och godtagit att bolaget skulle återgå till sedvanliga betalningsrutiner. Detta medför att en överenskommelse har träffats efter den kritiska tidpunkten och fordringarna omfattas därför inte av ackordet.

Avtal om betalning har ingåtts efter den kritiska tidpunkten

Vid en förhandling mellan bolaget och förbundet kom parterna överens om att M.O. skulle sägas upp den 19 februari 2020. På grund av kvarstående arbetsuppgifter vid hubben i Eslöv, som behövde slutföras, kom förbundet och bolaget emellertid i senare förhandling överens om att M.O. i stället skulle sägas upp den 21 februari 2020. Parternas överenskommelse framgår av ett protokoll, som daterades samma dag – den 13 februari 2020 – som protokollet från det tidigare förhandlingstillfället.

M.O. fortsatte att arbeta efter den kritiska tidpunkten och arbetsbefriades först från och med den 1 mars 2020. Detta innebär att han växlade mellan arbete och arbetsbefrielse under företagsrekonstruktionen.

Till skillnad från vad som gäller vid konkurs enligt 5 kap. 18 § konkurslagen, är det inte möjligt att vid företagsrekonstruktion växla mellan arbete och arbetsbefrielse. Vid företagsrekonstruktion måste arbetsgivaren helt

eller inte alls arbetsbefria arbetstagaren. En arbetstagares rätt till arbetslöshetsersättning för tiden efter det att lönegarantin har nått maxbelopp, gäller endast vid konkurs och inte vid företagsrekonstruktion.

M.O. ska därför anses ha arbetat under tiden den 4 juli–21 augusti 2020. Han har till följd av detta rätt till lön och andra ersättningar. Fordran på lön och semesterersättning för den perioden ska därför anses ha uppkommit efter den kritiska tidpunkten.

Vidare hade M.O. och företrädaren för bolaget, S.H., kommit överens om att M.O. skulle arbeta till den 28 februari 2020 och att han skulle få full ersättning för hela uppsägningstiden, sex månader, samt att han även skulle få betalt för övriga fordringar som han hade på bolaget. En överenskommelse om betalning ingicks således efter den kritiska tidpunkten. Den innebar åtaganden från både bolaget och från M.O:s sida. Samtliga fordringar har därmed uppkommit efter den kritiska tidpunkten.

Det är fråga om ett ömsesidigt ofullbordat anställningsavtal

En arbetstagares förpliktelse i en anställning är att utföra arbete eller att ställa sin arbetskraft till förfogande för arbete. Arbetsgivarens förpliktelse är att betala lön och andra ersättningar. Eftersom det är fråga om ett ömsesidigt ofullbordat anställningsavtal med löpande framtida prestationer, ska verkningarna av det offentliga ackordet upphöra avseende prestationer som löper i tiden efter rekonstruktionens upphörande. Fordringarna ska därför inte omfattas av det offentliga ackordet.

Fordringarna återuppstod när företagsrekonstruktionen avslutades

När en företagsrekonstruktion avslutas, upphör rättsverkningarna av det offentliga ackordet. Anställningsavtalet med alla dess verkningar återuppstod därmed för resterande anställningstid efter den 25 maj 2020. Fordringarna på lön och semesterersättning för perioden den 4 juli–21 augusti 2020 uppkom därför efter den kritiska tidpunkten och omfattas därmed inte av det offentliga ackordet. I och med att anställningsavtalet med alla dess verkningar återuppstod i och med företagsrekonstruktionens upphörande, ska även semesterersättning och kompensationstid för tiden före den 25 oktober 2019 anses ha uppkommit efter den kritiska tidpunkten. Dessa fordringar ska därför inte omfattas av det offentliga ackordet.

Bolagets beslut att återgå till sedvanliga betalningsrutiner

Fordringarna har uppkommit efter den kritiska tidpunkten, eftersom bolaget den 25 maj 2020 beslutade att återgå till sedvanliga betalningsrutiner. I ett brev den 27 maj 2020 från rekonstruktören till samtliga fordringsägare, däribland M.O., meddelade rekonstruktören att bolaget avsåg att återgå till sedvanliga betalningsrutiner. Detta ska ses som ett anbud, som M.O. accepterade genom samtal till bolaget. Det får anses som, eller jämföras med, att ett nytt avtal då träffades mellan bolaget och M.O. I vart fall gör den s.k. tillitsprincipen att ett avtal kom till stånd.

När M.O. fick rekonstruktörens brev var han i kontakt med företrädare för rekonstruktören, troligtvis L.G. Han var även vid upprepade tillfällen, både före och efter bolagets viljeförklaring, i kontakt med ekonomiassistenten vid bolaget E.S. M.O. hänvisade vid dessa kontakter till brevet från rekonstruktören och uppgav att han accepterade att bolaget återgick till sedvanliga betalningsrutiner och att han var beredd att arbeta eller stå till förfogande för arbete.

Även i förhandlingar mellan å ena sidan förbundet och M.O. genom lokalombudsmannen U.M. och å andra sidan bolaget genom rekonstruktören, advokaten J.M., har förbundet för M.O:s räkning accepterat bolagets anbud och viljeförklaring att återgå till sedvanliga betalningsrutiner. Under förhandlingarna hänvisade U.M. till de uppsägningstider och arbetsgivarens skyldigheter att betala uppsägningslön som följer av anställningsskyddslagen och anförde att M.O. hade rätt till full uppsägningslön och andra ersättningar eftersom rekonstruktionen lyckades.

En överenskommelse om betalning ingick således efter den kritiska tidpunkten mellan bolaget och M.O. Den innebar nya åtaganden både från bolaget och M.O. Han har därför rätt till uppsägningslön, semesterersättning och ersättning för intjänad kompensationstid.

Särskilt om semesterförmåner

Semesterförmåner ska överhuvudtaget inte ingå i ett ackord vid företagsrekonstruktion. Rätten till semesterförmåner följer nämligen av semesterlagen, som är en social skyddslagstiftning. Syftet med semesterlagen är att arbetstagarna ska beredas möjlighet till rekreation, återhämtning och vila. Detta syfte skulle förfelas om semesterförmåner ingick i ett offentligt ackord, eftersom arbetstagarna då inte skulle få denna möjlighet i och med att värdet av semesterförmånerna minskas med anledning av ackordet.

Arbetsgivarparterna

Sammanfattning av grunderna för bestridandet

M.O:s fordringar på bolaget är oprioriterade och omfattas av det offentliga ackordet. Fordringarna uppkom före den kritiska tidpunkten, eftersom de grundar sig på avtal som träffats före ansökan om företagsrekonstruktion.

Att M.O. arbetade någon vecka i början av uppsägningstiden, påverkar inte bedömningen av tidpunkten för fordringarnas uppkomst. Att M.O. var arbetsbefriad under uppsägningstiden, ska inte jämföras med att han då arbetade. Bolaget lät inte M.O. växla mellan arbete och arbetsbefrielse.

Företagsrekonstruktionens avslutande innebar inte att rättsverkningarna av det offentliga ackordet då upphörde. M.O:s anställningsavtal återuppstod inte i och med detta. Fordringarna uppkom därför inte på grund härav efter den kritiska tidpunkten.

Bolagets beslut den 25 maj 2020 att återgå till sedvanliga betalningsrutiner ska inte anses som, eller jämföras med, att ett nytt avtal då träffades mellan bolaget och M.O. Fordringarna uppkom därför inte heller på denna grund efter den kritiska tidpunkten.

Semesterlagens karaktär av social skyddslagstiftning påverkar inte bedömningen om en fordran ska ingå i ett offentligt ackord eller inte. Att semesterlagen är en social skyddslagstiftning har lagstiftaren beaktat genom att semesterförmåner är prioriterade i viss utsträckning enligt 12 § förmånsrättslagen. Utöver det utgör förmånerna enligt lag en oprioriterad penningfordran vid ackord.

M.O:s talan avser således oprioriterade fordringar som omfattas av det offentliga ackordet. M.O. stod inte till förfogande för arbete under den tid han var arbetsbefriad. Även om han skulle anses ha stått till förfogande, medför det inte att det ska anses som att han då arbetade.

M.O. har inte rätt till ytterligare ersättning av bolaget. Bolaget har därmed inte brutit mot anställningsavtalet eller kollektivavtalet och är inte skyldigt att betala allmänt skadestånd till vare sig förbundet eller M.O.

Skadestånd på grund av kollektivavtalsbrott

Om Arbetsdomstolen skulle komma fram till att någon av fordringarna inte ska omfattas av det offentliga ackordet, är det riktigt att bolaget gjort sig skyldigt till kollektivavtalsbrott. De allmänna skadestånden i så fall ska jämkas, i första hand till noll. Bolaget har nämligen agerat i enlighet med rekonstruktörens instruktioner och inte brutit mot kollektivavtalet uppsåtligt eller av oaktsamhet.

Offentligt ackord

M.O. var upptagen i röstlängden till ackordsammanträdet då tingsrätten den 25 maj 2020 beslutade att fastställa ett offentligt ackord för bolaget. Han var kallad till sammanträdet och delgiven kallelsen på sedvanligt sätt via tingsrätten. Vid sammanträdet godtog borgenärerna ackordsförslaget. Ingen borgenär erinrade sig däremot.

Ett fastställt ackord är bindande för alla borgenärer som enligt 3 kap. 8 § företagsrekonstruktionslagen hade rätt att delta i ackordsförhandlingen. M.O. tillhör borgenärskretsen.

Det faktum att företagsrekonstruktionen upphörde medförde inte att resterande del av uppsägningstiden inte omfattades av det offentliga ackordet. Anställningsförhållandet var slutreglerat i och med att bolaget sagt upp M.O. på grund av arbetsbrist och arbetsbefriat honom och något ytterligare arbete inom ramen för anställningen skulle inte utföras från och med den 1 mars 2020. Något ytterligare arbete utfördes inte heller.

Bolaget skickade inte ett dokument om avstående från företrädesrätten till M.O. i samband med ackordsförslaget.

Avtal om betalning har inte ingåtts efter den kritiska tidpunkten

Den 13 februari 2020 genomförde bolaget en förhandling enligt 11 § medbestämmandelagen med förbundet. Vid förhandlingen behandlades att verksamheten på bl.a. hubben i Eslöv skulle läggas ner och att M.O. skulle beröras av nedläggningen. Vidare förhandlades att M.O. skulle sägas upp den 19 februari 2020 på grund av arbetsbrist och att han skulle komma att bli arbetsbefriad från och med den 22 februari 2020.

På grund av att avslutande arbeten för att stänga hubben i Eslöv behövde genomföras, försköts av praktiska skäl uppsägningsdatum och dag för arbetsbefrielse några dagar till den 21 februari respektive den 1 mars 2020 och en ny förhandling enligt 11 § medbestämmandelagen genomfördes och ett nytt förhandlingsprotokoll upprättades. Denna förhandling genomfördes innan uppsägningen hade verkställts. Förhandlingen avslutades i enighet utan invändningar eller kommentarer från förbundet. Bolaget fattade därefter beslut och verkställde uppsägning och arbetsbefrielse i enlighet med det senare protokollet. Den 21 februari 2020 blev M.O. uppsagd på grund av arbetsbrist. Från och med den 1 mars 2020 var han arbetsbefriad.

En förhandling enligt 11 § medbestämmandelagen innebär att arbetsgivaren ska avvakta med att fatta beslut eller verkställa beslut i förhandlingsfrågan till dess förhandlingarna är avslutade, dvs. att arbetsgivaren är skyldig att förhandla om sin avsikt avseende ett visst beslut. Den förhandlade avsikten är inte civilrättsligt bindande utan kan sedermera ändras och den nya avsikten genomföras efter en eventuell ny förhandling, så som skett angående M.O:s uppsägningsdatum och arbetsbefrielse. Någon rättshandling, som innebär nya åtaganden från bolagets och M.O:s sida, har inte vidtagits efter den kritiska tidpunkten.

Någon överenskommelse om full ersättning för hela uppsägningsperioden och övriga fordringar har heller inte träffats.

M.O. ska inte anses ha arbetet den 4 juli–21 augusti 2020

M.O:s fordringar grundar sig på avtal, som träffades före ansökan om företagsrekonstruktion. Fordringarna grundar sig inte på utfört arbete eller tid då M.O. varit skyldig att stå till bolagets förfogande. De ska därför anses ha uppkommit före den kritiska tidpunkten.

Bolagets beslut om uppsägning och arbetsbefrielse var i enlighet med vad som hade förhandlats med förbundet enligt protokoll daterat den 13 februari 2020. Den förhandlingen avslutades i enighet utan invändningar eller kommentarer från förbundet.

Att M.O. arbetade under en inledande del av företagsrekonstruktionen, medför inte att hans fordringar under resterande tid ska anses ha uppkommit

efter ansökan om företagsrekonstruktion (se AD 2019 nr 22). Syftet var att anställningsförhållandet skulle upphöra. När maxtaket i lönegarantin är uppnått kan arbetstagaren i stället ha rätt till arbetslöshetsersättning.

I och med M.O:s arbetsbefrielse från och med den 1 mars 2020 skulle han inte utföra något ytterligare arbete inom ramen för anställningen. Arbetsbefrielsen innebar att arbetsgivaren förklarat att han inte behövde stå till förfogande för arbete under den resterande delen av uppsägningstiden. Bolagets besked om arbetsbefrielse är bindande. Något ytterligare arbete utfördes inte heller. Ett anspråk på uppsägningslön avseende tid under vilken en arbetstagare är arbetsbefriad, kan omfattas av ett offentligt ackord eftersom fordran anses ha uppkommit genom avtal som träffats före den kritiska tidpunkten och eftersom fordran inte är förenad med förmånsrätt. Se 3 kap. 3 och 8 §§ företagsrekonstruktionslagen samt AD 2019 nr 22.

Bolagets beslut att återgå till sedvanliga betalningsrutiner

Bolagets beslut att återgå till normala betalningsrutiner innebar inte att bolaget och M.O. träffade ett nytt avtal efter den kritiska tidpunkten. Under en företagsrekonstruktion tillämpas särskilda arrangemang gällande betalning avseende löpande avtal utifrån vad rekonstruktören finner lämpligt. När företagsrekonstruktionen upphör, upphör också dessa arrangemang och rekonstruktionsgäldenären kan återgå till sedvanliga betalningsrutiner. Ett sådant beslut kan inte ha någon som helst bäring på ackordsfordringarna och betalning av dessa. Av 3 kap. 2 § företagsrekonstruktionslagen framgår uttryckligt hur ackordsfordringarna kan betalas.

M.O. har i samtal med E.S. inte uttryckt sig på det sätt som förbundet har gjort gällande. Något nytt avtal om betalning eller nya åtaganden har inte träffats vid deras kontakter. E.S. hade under alla förhållanden inte behörighet att ingå den typen av avtal för bolagets räkning.

L.G. arbetar med administration av lönegaranti i bl.a. företagsrekonstruktioner vid Rosengrens Advokatbyrå och har vad gäller frågorna i målet ingen behörighet att ingå avtal för bolagets räkning och har heller inte gjort det. Oavsett vad som avhandlats mellan M.O. och L.G. så har det ingen rättsverkan för bolaget.

Bolagets rekonstruktör var advokaten C.A. Vid den lokala tvisteförhandlingen beträffande M.O. den 4 september 2020 stöttade advokaten J.M. bolaget. Vid den förhandlingen förklarade J.M. för U.M. de regler som gäller för lönefordringar i en företagsrekonstruktion. Något nytt avtal om betalning eller nya åtaganden träffades inte vid denna förhandling.

Särskilt om semesterförmåner

Som framhållits ovan påverkar semesterlagens karaktär av social skyddslagstiftning inte bedömningen om en fordran ska ingå i ett offentligt ackord eller inte. Att semesterlagen är en social skyddslagstiftning har lagstiftaren beaktat genom att semesterförmåner är prioriterade i viss utsträckning enligt

12 § förmånsrättslagen. Utöver det utgör förmånerna enligt lag en oprioriterad penningfordran vid ackord.

Utredningen

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. På förbundets begäran har hållits förhör under sanningsförsäkran med M.O. och vittnesförhör med ombudsmannen U.M. På arbetsgivarparternas begäran har vittnesförhör hållits med rekonstruktören advokaten C.A., advokaten J.M., ekonomiassistenten E.S. och säljaren S.H. Parterna har åberopat skriftlig bevisning.

Domskäl

Twisten

Efter att bolaget den 24 januari 2020 ansökt om och beviljats företagsrekonstruktion (den kritiska tidpunkten) blev M.O. uppsagd på grund av arbetsbrist. Uppsägningstiden inleddes den 21 februari 2020. M.O. blev arbetsbefriad från och med den 1 mars 2020 till dess att anställningen upphörde den 21 augusti 2020. Uppsägningslönen till M.O. kom till stor del att täckas av lönegarantin, dock inte såvitt avser ersättning för perioden den 4 juli–21 augusti 2020. I juni 2021 betalade bolaget, med tillämpning av ett fastställt offentligt ackord, viss ersättning till M.O.

Parterna är oense om lönefordran och fordran på semesterförmåner för perioden den 4 juli–21 augusti 2020 samt om fordran på ersättning för fem sparade semesterdagar, som intjänats före den 1 april 2018, omfattas av ackordet eller inte. Parterna är också oense om ersättning för kompensationsstid intjänad före den 25 oktober 2019 ska omfattas av det offentliga ackordet eller inte. Parterna är därvid oense bl.a. om lönefordringarna och fordringarna på semesterförmånerna uppkommit före eller efter den s.k. kritiska tidpunkten.

Rättsliga utgångspunkter i frågan om tidpunkten för fordrans uppkomst

Av 3 kap. 2, 3 och 8 §§ lagen om företagsrekonstruktion följer att fordringar, som uppkommit före en ansökan om företagsrekonstruktion, omfattas av ackordet och att de därmed ska sättas ned på sätt som anges i det antagna ackordet.

Enligt vad Högsta domstolen uttalat i NJA 2014 s. 537 omfattas en fordran, som har sin grund i ett avtal som träffats före den kritiska tidpunkten, inte av ackordet, om borgenären efter den tidpunkten inte var skyldig att prestera annat än mot samtidig avtalsenlig betalning och motparten tillgodogjort sig den prestationen. Det huvudsakliga skälet till detta är att borgenärens rätt att hålla inne den egna prestationen innebär att vederlagsfordran inte är beroende av gäldenärsföretagets betalningsförmåga. Det krävs enligt rättsfallet inte att borgenären utnyttjat sin stoppningsrätt eller på annat sätt hållit inne

sin prestation. Fordringen anses enligt Högsta domstolen i en sådan situation uppkommen efter den kritiska tidpunkten, och situationen är i det hänseendet i princip att bedöma på samma sätt som om ett nytt avtal hade träffats efter denna.

I NJA 2012 s. 441 hade ett bolag före den kritiska tidpunkten – i det fallet ett beslut om konkurs – en fordran på sin verkställande direktör för det arbete som bolagets anställda hade utfört på den verkställande direktörens villa. Efter konkursbeslutet träffade konkursförvaltaren och den verkställande direktören en överenskommelse om att den senare skulle betala 425 000 kr till konkursboet i två delposter. Frågan var om bolagets fordran uppkommit före eller efter konkursen. Högsta domstolen konstaterade att det i avtalet angavs att konkursbolaget hade fordringar på den verkställande direktören som uppgick till 425 000 kr och att det sedan angavs hur denne skulle betala beloppet samt att ingenting i avtalstexten tydde på att parterna hade avsett att skapa ett nytt fordringsförhållande. Enligt Högsta domstolen var en naturlig läsning av avtalet att det endast preciserade hur en redan befintlig skuld skulle betalas. För en sådan tolkning talade, enligt domstolen, också den konkursrättsliga frysningsprincipen, som ska vägleda konkursförvaltaren och som innebär att förhållandena vid konkursbeslutet så långt möjligt bör vara bestämmande för konkursborgenärernas inbördes rätt i konkursen.

I AD 2019 nr 22 hade en arbetsgivare och en arbetstagare före den kritiska tidpunkten träffat en överenskommelse om att arbetstagarens anställning skulle avslutas och att han därefter skulle få ett avslutsvederlag motsvarande sin månadslön under 16 månader. Efter den kritiska tidpunkten träffade arbetsgivaren och arbetstagaren en överenskommelse som innebar att de senarelade tidpunkten för när anställningen skulle upphöra och avslutsvederlaget skulle börja betalas ut. Arbetsdomstolen fann att syftet med avtalet inte var att arbetsgivaren skulle åta sig någon ny förpliktelse, utan att avsikten med avtalet endast var att precisera hur de redan befintliga skulderna skulle fullgöras. Enligt Arbetsdomstolen hade fordran på avslutsvederlag därmed uppkommit före den kritiska tidpunkten.

I AD 2021 nr 31 hade två arbetstagare sagts upp på grund av arbetsbrist. Inför uppsägningarna, och efter den kritiska tidpunkten, hade arbetsgivaren och arbetstagarna träffat överenskommelse om att arbetstagarna skulle vara arbetsbefriade under uppsägningstiden utan skyldighet att avräkna andra inkomster från uppsägningslönen mot att de avstod från sin företrädesrätt till återanställning. Arbetsdomstolen konstaterade att arbetsgivaren tillgodogjort sig en, i förhållande till anställningsavtalen, ny prestation från arbetstagarnas sida, nämligen att de avstått från företrädesrätt till återanställning. Som motprestation för denna nya prestation hade arbetsgivaren åtagit sig att arbetsbefria arbetstagarna under uppsägningstiden och inte avräkna andra inkomster. Arbetsdomstolen fann att överenskommelserna innebar nya åtaganden från både arbetsgivaren och arbetstagarna. Genom överenskommelserna hade parternas inbördes förpliktelser till följd av anställningsavtalen och lag förändrats. Enligt Arbetsdomstolens mening var överenskommel-

serna därmed inte begränsade till att precisera hur redan befintliga anspråk skulle regleras. Arbetstagarnas fordringar på uppsägningslön fick därför anses ha uppkommit efter den kritiska tidpunkten och omfattades därmed inte av ackordet. Domstolen konstaterade vidare att rätten till semesterersättning följer av lag och hade inarbetats under den omtvistade uppsägningsmånaden. Den fick därmed anses ha uppkommit efter den kritiska tidpunkten och skulle inte ingå i det offentliga ackordet.

Vid företagsrekonstruktion betalas lönegaranti i enlighet med 7 § lönegarantilagen för fordran på lön eller annan ersättning, som skulle haft förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen, om arbetsgivaren i stället hade försatts i konkurs. Detta innebär att lönegaranti, såvitt här är av intresse, inte betalas för lönefordringar som belöper på tiden efter en månad efter beslutet om företagsrekonstruktion. Om arbetstagaren får betalt antingen av arbetsgivaren eller av lönegaranti, får denne inte häva anställningsavtalet eller hålla inne sin prestation. I normalfallet innebär detta att arbetstagaren under den första månaden efter beslutet om företagsrekonstruktion inte kan innehålla sin prestation. Annorlunda förhåller det sig för tiden efter att en månad förflutit från den kritiska tidpunkten. Efter denna tidpunkt är arbetstagaren inte skyldig att prestera enligt avtalet annat än mot fullt vederlag. Om arbetsgivaren då tillgodogjort sig arbetstagarens prestation, omfattas lönefordran inte av ackordet.

Detta synsätt ligger väl i linje med det förslag om en ny lag om företagsrekonstruktion, som regeringen lagt fram inför riksdagen (prop. 2021/22:215). Enligt 3 kap. 12 § i förslaget ska, om en arbetstagare fortsätter att fullgöra sina åtaganden enligt ett anställningsavtal med gäldenären, arbetstagarens fordran på lön eller annan ersättning för arbete som utförs senare än en månad efter beslutet om företagsrekonstruktion, anses ha uppkommit under rekonstruktionen. I författningskommentaren till den föreslagna regeln (a. prop. s. 157 f.) anges att fordran därmed undantas från en eventuell skulduppställning i rekonstruktionsplanen och att bestämmelsen motsvarar vad som gäller vid konkurs enligt 5 kap. 18 § konkurslagen. Regeringen har i propositionen vidare uttalat bl.a. följande med anledning av skillnader i regelverken för konkurs och företagsrekonstruktion.

Obefogade skillnader riskerar att ge enskilda borgenärer incitament att sträva efter det ena förfarandet framför det andra. För att regelverken ska överensstämma bör endast lönefordringar som avser arbete som utförs senare än en månad efter beslutet om företagsrekonstruktion anses ha uppkommit under rekonstruktionen. En särskild regel om detta bör införas i den nya lagen (a. prop. s. 374).

Har M.O:s fordringar för perioden den 4 juli–21 augusti 2020 uppkommit före eller efter den kritiska tidpunkten?

Förbundet har gjort gällande att fordringarna för perioden den 4 juli–21 augusti 2020 uppkommit efter den kritiska tidpunkten den 24 januari 2020, bl.a. därför att M.O. fortsatte att arbeta efter den tidpunkten innan han blev arbetsbefriad.

Enligt arbetsgivarparterna ska fordringarna omfattas av ackordet eftersom de grundar sig på avtal som träffats före ansökan om företagsrekonstruktion – den kritiska tidpunkten – och det förhållandet att M.O. arbetade någon vecka i början av uppsägningstiden påverkar inte bedömningen av tidpunkten för fordringarnas uppkomst.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

M.O. sades upp på grund av arbetsbrist. Inför uppsägningen, och efter den kritiska tidpunkten – den 24 januari 2020 – förhandlade arbetsgivaren och förbundet om att M.O. skulle sägas upp på grund av arbetsbrist. Förhandlingarna skedde den 13 februari 2020 och vid ett senare tillfälle. Av förhandlingsprotokollet framgår att bolaget förklarade att M.O. skulle sägas upp den 21 februari 2020 med en uppsägningstid om sex månader och att han skulle bli arbetsbefriad från och med den 1 mars 2020. Förhandlingen avslutades i enighet. M.O. kom att arbeta fram till och med den 29 februari 2020.

M.O. kom således att arbeta i tiden efter det att en månad förflutit från ansökan om företagsrekonstruktion. Hans löneanspråk för denna tid skulle inte ha omfattats av förmånsrätt, om bolaget i stället hade försatts i konkurs, och han hade därför för denna tid inte haft rätt till lönegaranti (se ovan). M.O. var därför i tiden efter den 24 februari 2020 inte skyldig att fortsätta att prestera enligt avtalet utan att få fullt betalt av arbetsgivaren. M.O:s anspråk på lön för tiden efter den 24 februari 2020 ska därför bedömas på samma sätt som om ett nytt avtal hade träffats efter den kritiska tidpunkten (NJA 2012 s. 441 punkten 8).

Rätten till semesterersättning följer av lag och det yrkade beloppet avser ersättning som har intjänats under den omtvistade uppsägningstiden. Även denna fordran får därmed anses ha uppkommit efter den kritiska tidpunkten och ska inte ingå i det offentliga ackordet (se AD 2021 nr 31).

M.O:s anspråk på uppsägningslön och på semesterersättning för tiden den 4 juli–21 augusti 2020 har således uppkommit efter den kritiska tidpunkten. Förbundets talan avseende uppsägningslön och semesterersättning för tiden den 4 juli–21 augusti 2020 ska därför bifallas.

Fordran på ersättning för intjänad kompensationstid

Förbundet har gjort gällande flera grunder till stöd för att ersättning för kompensationstid intjänad före den 25 oktober 2019 inte ska omfattas av det offentliga ackordet.

Förbundet menar att det är fråga om ett ömsesidigt ofullbordat anställningsavtal med löpande framtida prestationer, vilket innebär att verkningarna av det offentliga ackordet därför ska upphöra avseende prestationer, som belöper på tiden efter det att rekonstruktionen upphört. Enligt förbundet upphör rättsverkningarna av det offentliga ackordet när en företagsrekonstruktion

avslutas och anställningsavtalet med alla dess verkningar återuppstod därmed för resterande anställningstid.

Arbetsgivarparterna är av motsatt ståndpunkt och har anfört att det är fråga om en oprioriterad fordran eftersom den uppkom före den kritiska tidpunkten. Enligt deras uppfattning innebar inte avslutandet av företagsrekonstruktionen att M.O:s anställningsavtal återuppstod.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

M.O:s fordran på ersättning för intjänad kompensationstid avser arbete som utförts före den kritiska tidpunkten. Fordran avser inte löpande framtida prestationer. Den omfattas inte heller av förmånsrätt. Syftet med lagen om företagsrekonstruktion är att ge en näringsidkare med betalningssvårigheter förutsättningar för rekonstruktion av företaget utan att det ska försättas i konkurs. En lyckad företagsrekonstruktion förutsätter i allmänhet att företagets skuldbörda minskas genom ett offentligt ackord, som innebär att fordringar som omfattas av ackordet sätts ned (se prop. 1997/96:5 s. 56 f.). En fordran, som omfattats av ett offentligt ackord, väcks inte till liv i tiden efter det att rekonstruktionen upphört, som förbundet synes mena genom sitt påstående att rättsverkningarna av det offentliga ackordet upphör när en företagsrekonstruktion avslutas. Fordran på ersättning för intjänad kompensationstid ska, enligt Arbetsdomstolens mening, inte uteslutas från det offentliga ackordet på denna grund.

Förbundet har också gjort gällande att fordringarna i denna del har uppkommit efter den kritiska tidpunkten, eftersom bolaget den 25 maj 2020 beslutade att återgå till sedvanliga betalningsrutiner. Förbundet har härvid anfört följande. I ett brev den 27 maj 2020 från rekonstruktören till bl.a. M.O. meddelade rekonstruktören att bolaget avsåg att återgå till sedvanliga betalningsrutiner. Detta ska ses som ett anbud, som M.O. accepterade genom samtal till bolaget och genom hans fackliga ombuds svar till bolaget för hans räkning. Det får anses som, eller jämföras med, att ett nytt avtal då träffades mellan bolaget och M.O. I vart fall har rekonstruktören gett M.O. skälig anledning att tro att meddelandet var ett anbud. Arbetsgivaren måste ha förstått det. Enligt den s.k. tillitsprincipen har bolaget därmed blivit bundet av anbudet i förhållande till M.O.

Arbetsgiversidan har invänt att rekonstruktörens brev den 27 maj 2020 inte var ett anbud utan innebar en upplysning till fordringsägarna om att företagsrekonstruktionen nu var avslutad. De har också gjort gällande att fordran i denna del är oprioriterad och därför ska ingå i det offentliga ackordet.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

Företagsrekonstruktören, advokaten C.A., har förklarat hur ett rekonstruktionsföretags betalningar hanteras och uppgett bl.a. följande. Rekonstruktören upprättar ett administrationskonto och bolaget upprättar ett transaktionskonto. När bolaget önskar betala fakturor skickar det över dessa till rekonstruktören och äskar betalning från administrationskontot. Rekonstruktören

gör en bedömning av om skulden uppkommit före eller efter rekonstruktionsbeslutet för att avgöra om skulden ska betalas från administrationskontot. Vid betalning måste rekonstruktören även beakta bl.a. den likhetsprincip som gäller. Syftet med brevet den 27 maj 2020 till fordringsägarna var att upplysa om att bolaget inte längre var i rekonstruktion, att systemet med administrationskonto nu skulle upphöra och att bolaget nu självt skulle styra över betalningsflödet.

Arbetsdomstolen finner med stöd av vad C.A. uppgett utrett att brevet av den 27 maj 2020 till bl.a. M.O. inte innebar ett anbud om att dennes fordringar nu skulle betalas. Något avtal om betalning har därmed inte uppkommit. Vad förbundet anfört om den s.k. tillitsprincipen förändrar inte denna bedömning.

Förbundet har också gjort gällande att bolaget genom S.H., kommit överens med M.O. om att M.O. skulle arbeta till den 28 februari 2020 och att han skulle få full ersättning för hela uppsägningstiden, sex månader, samt att han även skulle få betalt för övriga fordringar som han hade på bolaget.

Detta har arbetsgivarparterna bestritt. De har anfört dels att S.H. inte träffat någon sådan överenskommelse, dels att han saknat behörighet att företräda bolaget.

M.O. har berättat att han kom överens med S.H. om att han skulle arbeta en extra vecka. Han har även uppgett att han och S.H. i samband med att M.O. sades upp pratade om att M.O. skulle få full uppsägningslön. S.H. har bekräftat att han kommit överens med M.O. om att denne skulle arbeta till den 28 februari och att de talade om detaljerna för avslutandet. S.H. har däremot förnekat att han ingått någon överenskommelse med M.O. om lön. S.H. har härtill anfört att han inte har rätt att ingå något sådant avtal för bolagets räkning och att han och M.O. aldrig pratade om lönefrågor, som S.H. för övrigt inte kan någonting om.

Med beaktande av vad som framkommit genom de ovan redovisade förhörsuppgifterna finner Arbetsdomstolen att förbundet inte har förmått styrka påståendet om att bolaget genom S.H. kommit överens med M.O. om att M.O. skulle få full ersättning för hela uppsägningstiden samt att han även skulle få betalt för övriga fordringar som han hade på bolaget.

Arbetsdomstolens ovan gjorda bedömningar innebär att fordran på ersättning för intjänad kompensationstid omfattas av det offentliga ackordet. Förbundets talan i denna del ska därför avslås.

De fem sparade semesterdagarna

Förbundet har gjort gällande att fordran på ersättning för fem sparade semesterdagar, vars intjänande skett före den 1 april 2018, inte ska omfattas av ackordet. Förbundet har till en början gjort gällande samma grunder för talan i denna del som för talan om ersättning för intjänad kompensationstid.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

Arbetsdomstolen har ovan funnit att, vad förbundet påstått i talan om ersättning för intjänad kompensationstid, inte leder till att dessa fordringar ska uteslutas från det offentliga ackordet. Samma skäl gäller beträffande de fem sparade semesterdagarna. Fordran på ersättning för de fem sparade semesterdagarna har därmed omfattats av det offentliga ackordet.

Förbundet har också gjort gällande att ersättning för de fem sparade semesterdagarna inte ska ingå i det offentliga ackordet eftersom det är fråga om tillämpning av en social skyddslagstiftning.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

Förbundet har inte gjort gällande att fordran på semesterersättning har förmånsrätt. Som arbetsgivarsidan anfört har lagstiftaren genom bestämmelser om förmånsrätt i 12 § förmånsrättslagen för fordringar på semesterförmåner, redan beaktat semesterlagens karaktär av social skyddslagstiftning. Inte heller på denna grund finner domstolen att fordran på de fem sparade semesterdagarna skulle ha undantagits från det offentliga ackordet.

Sammanfattningsvis ska M.O:s fordran på de fem sparade semesterdagarna ingå i det offentliga ackordet. Förbundets talan i denna del ska därför avslås.

Sammanfattning och skadestånd

Arbetsdomstolen har funnit att fordringarna avseende lön och semesterförmåner för perioden den 4 juli–21 augusti 2020 har uppkommit efter den kritiska tidpunkten och att de därmed inte omfattas av ackordet. M.O. har därmed rätt till lön och semesterersättning för den tiden utan tillämpning av ackordet. Om beloppen råder inte tvist.

När det gäller ersättning för kompensationstid intjänad före den 25 oktober 2019 och fem sparade semesterdagar har domstolen funnit att dessa ska ingå i det offentliga ackordet och att talan i denna del ska avslås.

Vid denna bedömning har arbetsgivarparterna vitsordat kollektivavtalsbrott avseende fordringarna för perioden den 4 juli–21 augusti 2020, men gjort gällande att skadeståndet ska jämkas i första hand till noll och anfört följande. Bolaget har agerat i enlighet med instruktion från den av tingsrätten utsedde rekonstruktören och gängse förfarande vid företagsrekonstruktioner och rekonstruktionen har letts av en av tingsrätten utsedd rekonstruktör. Bolaget har således inte uppsåtligen eller av vårdslöshet brutit mot kollektivavtalet.

Förbundet har bestritt jämkning.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

Bolaget har brutit mot kollektivavtalet genom att inte betala lön och semesterersättning till ett belopp om ca 37 000 kr och ska därför som utgångspunkt betala allmänt skadestånd till M.O. och förbundet. Arbetsdomstolen finner vid en samlad bedömning att det allmänna skadeståndet bör bestämmas till 20 000 kr till M.O. och 50 000 kr till förbundet.

Rättegångskostnader

Förbundet har yrkat ersättning för rättegångskostnader med 283 166 kr, varav 205 400 kr för arbete, 2 040 kr för tidsspillan, 51 860 kr för mervärdesskatt och 23 866 kr för parts egna kostnader. Arbetsgivarparterna har vitsordat de yrkade beloppen. Arbetsdomstolen anser att förbundet får anses ha vunnit i sådan omfattning att det bör ersättas med fyra femtedelar av sina kostnader.

Domslut

1. Arbetsdomstolen förpliktar Emmaboda Glas AB att till M.O. betala lön och semesterersättning med 37 476 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 25 september 2020 till dess betalning sker samt allmänt skadestånd med 20 000 kr jämte ränta från den 18 februari 2021 till dess betalning sker.
2. Arbetsdomstolen förpliktar Emmaboda Glas AB att till Industrifacket Metall betala allmänt skadestånd med 50 000 kr jämte ränta från den 18 februari 2021 till dess betalning sker.
3. Arbetsdomstolen avslår Industrifacket Metalls yrkanden om semesterersättning för fem sparade semesterdagar med 5 700 kr och om ersättning för kompensations- och intjänad tid före den 25 oktober 2019 med 2 615 kr.
4. Innovations- och kemiarbetsgivarna i Sverige och Emmaboda Glas AB ska med hälften vardera ersätta Industrifacket Metall för rättegångskostnad med 226 533 kr, varav 164 320 kr (exklusive mervärdesskatt) för ombudsarvode, jämte ränta på det förstnämnda beloppet enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Karin Renman, Peter Syrén, Christer Måhl, Karl Olof Stenqvist (skiljaktig), Åsa Krook, Per Bardh och Elisabeth Mohlkert.

Rättssekreterare: Pontus Bromander

Ledamoten Karl Olof Stenqvists skiljaktiga mening

Jag har en avvikande uppfattning från majoritetens bedömning vad avser M.O. uppsägningslön för tiden 4 juli – 21 augusti 2020.

M.O:s fordran på uppsägningslön för tiden 4 juli – 21 augusti 2020 är en oprioriterad fordran, som omfattas av det offentliga ackord som godkändes i samband med företagsrekonstruktionen. Fordran omfattas av ackordet då den grundar sig på det anställningsavtal som träffats före företagsrekonstruktionen. Att O. utförde visst avvecklingsarbete på sin arbetsplats någon vecka i början av uppsägningstiden, påverkar inte tidpunkten för fordrans uppkomst. Fordran har uppkommit före den kritiska tidpunkten. Förbundets talan ska därför avslås.

Överröstad i denna del är jag i övrigt ense med majoriteten.